

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗАСОБАМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВБИВСТВАМ, УЧИНЕНИМ МОЛОДДЮ

Бабакін В. М.

Для дослідження протидії засобами оперативно-розшукової діяльності вбивствам, учиненим молоддю, зокрема поведінки вбивці, характеристики його особистості, причин і умов, що сприяли його вчиненню, як передумови такого діяння, необхідно комплексно розглянути питання мотивів і мотивації такого діяння, оперативно-розшукові засоби щодо їх протидії. Розгляд цих питань допоможе ширше й детальніше дослідити можливість застосування оперативно-розшукових заходів щодо протидії та запобігання такої категорії злочинів.

Метою статті є оперативно-розшуковий, кримінально-правовий і кримінологічний аналіз протидії засобами оперативно-розшукової діяльності вбивствам, учиненим молоддю.

Цією проблематикою займалися науковці: О.Ф. Долженков, Б.М. Головкін, О.М. Литвинов, О.В. Лихолоб, О.І. Золотова, М.І. Коржанський, О.П. Кучинська, Ю.В. Карпа, О.П. Снегірьов, А.М. Чорний та ін. Водночас концептуальних питань напрацювання рекомендацій для теорії та практики з проблем протидії засобами оперативно-розшукової діяльності вбивствам, учиненим молоддю, не було розроблено.

За дослідженням, у кризових умовах втрата постійного джерела доходів, інфляція й знецінення банківських заощаджень, стрімке падіння рівня життя населення, недовіра до органів кримінальної юстиції, як зазначає Б.М. Головкін, негативно відбиваються на рівні соціального забезпечення населення, зокрема молоді. Результати опитування, проведеного вказаним автором, 1104 респондентів наочно підтвердили наявність негативного морального впливу, що спонукали вчинення корисливих насильницьких злочинів. На питання: "Чи вважаєте Ви себе захищеними від корисливих насильницьких посягань?" отримано наступні відповіді: "Так, вважаю повністю захищеним" (4,3 %), "Скоріше так, ніж ні" (20,1 %), "Ні, не вважаю себе захищеним" (74,5 %), не відповіли (1,1 %). Крім цього, індикатором загального погіршення криміногенної ситуації й стану правопорядку в суспільстві є повідомлення засобів масової інформації про зростання корисливої насильницької злочинності, резонансних нападів на банківські установи й житло громадян, а також вбивств із корисливих мотивів найбільш незахищених верств населення [1, 70]. Для повного дослідження аспектів протидії щодо корисливих вбивств, які не привели до суттєвих зрушень, і превенції цих видів злочинів, слід звернутися до її генезису на законодавчому рівні.

За дослідженням, у ст. 142 першого Кримінального кодексу УРСР, 1922 року йшлося про корисливий мотив як обтяжуючу ознаку. За цей злочин була передбачена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від восьми років зі строгою ізоляцією. Другий Кримінальний кодекс УРСР 1927 року залишив без суттєвих змін кримінальну відповідальність за умисне вбивство. В Україні з 1 квітня 1961 року був введений у дію Кримінальний Кодекс УРСР, де передбачалися серйозні зміни щодо кваліфікації видів вбивства. Але

законодавець згідно зі ст. 93 КК УРСР таку обставину, як корисливий мотив, у переліку обтяжуючих обставин залишив на першому місці й передбачив більш суворіше покарання, ніж вказані кодекси 1922 та 1927 років. Так, наприклад, строк покарання у вигляді позбавлення волі до особи, яка вчинила вбивство з корисливих мотивів, збільшується майже вдвічі й становить від 8 до 15 років зі засланням на строк до 5-ти років або без такого або смертної кари з конфіскацією майна [2]. Згідно з чинним КК України 2001 року відповідальність за вбивство з корисливих мотивів передбачено п. 6 ч. 2 ст. 115 КК, який передбачає покарання у виді позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна [3]. Отже, за результатами порівняльного аналізу, можна зробити висновок, що протягом ХХ століття кримінальна відповідальність за корисливі вбивства спиралась на визначення й призначення покарання в максимальній межі. Водночас така превенція, з урахуванням мораторію на смертну кару в Україні, не досягла мети щодо протидії вбивствам, зокрема серед осіб молодого віку. Навпаки, кількість вчинення таких кримінальних правопорушень серед неповнолітніх і осіб молодого віку з кожним роком зростає.

Згідно з кримінально-правовим аналізом вбивство з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК) наявне тоді, коли винний, позбавляючи життя потерпілого, бажав одержати у зв'язку з цим матеріальні блага для себе або інших осіб (заволодіти грошима, коштовностями, цінними паперами, майном тощо), одержати чи зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків (одержати спадщину, позбавитися боргу, звільнитися від платежу тощо) або досягти іншої матеріальної вигоди. Як учинене з корисливих мотивів, слід кваліфікувати й умисне вбивство з метою подальшого використання органів чи тканин людини в певних корисливих цілях (для трансплантації, незаконної торгівлі тощо) [3, 346]. Для наявності цього складу злочину умисного вбивства не має значення, чи досяг винний тієї матеріальної вигоди, якої прагнув. У разі, коли умисел на заволодіння майном виник у винного після вбивства, вчиненого з інших мотивів, його дії слід кваліфікувати, залежно від обставин, за відповідними частинами ст. 115 і за ст. 185 чи 186 КК України. Сукупність злочинів матиме місце й тоді, коли винний вчиняє умисне вбивство під час нападу або зразу ж після нього з метою заволодіння або утримання майна. За таких обставин вчинене слід кваліфікувати як умисне вбивство з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115) та розбій (ч. 4 ст. 187). Так само за сукупністю злочинів кваліфікується вчинення умисного вбивства з метою заволодіння предметами, відповідальність за заволодіння якими передбачена спеціальними нормами (зокрема ст. 262, 308, 312, 313). Дії підбурювача, зокрема з молодіжного середовища, щодо умисного вбивства з корисливих мотивів необхідно кваліфікувати за ч. 4 ст. 27 і п. 6 ч. 2 ст. 115 незалежно від того, чи були його особисті мотиви щодо позбавлення життя потерпілого корисливими. Незаконне заволодіння

особою транспортним засобом, поєднане з позбавленням життя потерпілого, слід кваліфікувати залежно від спрямованості її умислу й мотивації дій. За наявності корисливих мотивів вчинене потребує кваліфікації за п. 6 ч. 2 ст. 115 і ч. 3 ст. 289 [3, 243]. За такого вбивства корисливі мотиви повинні виникнути до вчинення кримінального правопорушення. У разі, коли умисел на заволодіння майном виник у винного після вбивства, вчиненого з інших мотивів, кваліфікація його дій за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК виключається. Для кваліфікації дій винного як вбивства з корисливих мотивів не має значення, був позбавлений життя власник майна чи інша особа. Важливо те, що це вчинено для отримання матеріальної вигоди. Не має значення, переслідував винний у вбивстві мету одержати матеріальну вигоду особисто для себе чи для інших осіб [3, 347]. Важливим є розмежування корисливих вбивств з іншими суміжними складами злочинів, а також вивчення типових умов вчинення корисливих вбивств. Вбивство з корисливих мотивів за багатьма ознаками схоже на вбивство при розбої, що утворює сукупність злочинів (п. 6 ч. 2 ст. 115 та ст. 187 КК). Відрізняються ці злочини тим, що при вбивстві з корисливих мотивів: а) намір отримати майнову вигоду внаслідок убивства виникає до вчинення вбивства. При розбої винний нападає з метою заволодіти майном потерпілого, яким при розбої буває випадкова, незнайома особа. Вбивство з корисливих мотивів частіше буває вчиненим щодо знайомих осіб; б) вбивство з корисливих мотивів вчиняється також з метою отримання майнових прав або майна в майбутньому (наприклад, права на житло чи спадкоємство), тоді як при розбої це неможливо. При розбої винний прагне заволодіти майном негайно й тільки тим, яке перебуває в потерпілого чи при ньому. Отже, вбивство, вчинене нападом з метою заволодіти майном у момент злочину, утворює сукупність злочинів і кваліфікується за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК і ст. 187 КК. Вбивство, яке не має ознак розбою (без нападу), кваліфікується тільки за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України [4]. Найбільш розповсюдженими із серійних вбивств, за визначенням О.П. Кучинської, є вбивства з корисливих мотивів (до них слід віднести й вбивства на замовлення, мотивом яких, переважно, є ті ж самі спонукання) [5, 212]. Ю.В. Карпа зауважує, що слід встановити співвідношення вбивства, вчиненого на замовлення, і вбивства з корисливих мотивів, що характерно до їх вчинення, як виконавців, які є особами молодого віку. Видається, що між нормами, передбаченими відповідно п. 6 ч. 2 ст. 115 і п. 11 ч. 2 цієї ж статті, існує співвідношення частини й цілого. Тобто вбивство за винагороду, вчинене з корисливих мотивів, належить кваліфікувати лише за п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України, на відміну від того, як це передбачено Постановою Пленуму Верховного Суду України [6, 235]. Вбивства з корисливою метою вчиняються під час розбійних і бандитських нападів та через інші обставини: з метою позбутися кредитора, комерційного конкурента, жінки, якій сплачуються аліменти, потерпілого, якому сплачуються гроші у зв'язку з каліцтвом, тощо. Відомі випадки вбивства потерпілих, які самотньо проживають у приватизованих приміщеннях, після укладення з ними договору згідно зі ст. 425 Цивільного кодексу України про довгочасне утримання з подальшим переходом житла після смерті до другої сторони договору. Вбивства вчиняються й на замовлення. Раніше такі факти траплялися у зв'язку з бажанням позбутися жінки, чоловіка або співмешканця. Тепер такі вбивства вчиняються до конкурентів у

легальній або злочинній діяльності ("розборки"). До злочинних професій належать також забезпечувальні послуги, які надають лихварі, "розвідники", навідники, "контррозвідники", охоронники, скупувачі краденого і його перепродувачі [7, 235]. Розглядаючи спосіб вбивства у вузькому розумінні, тільки як кримінальне насильство, спрямоване на заподіяння жертві смерті, відзначається, що спектр способів убивства з корисливих мотивів досить широкий. Найпоширенішим з них є нанесення потерпілому при його побитті небезпечних для життя тілесних ушкоджень: а) руками й ногами (у взутті), б) іншими знаряддями (предметами, використовуваними в якості знарядь: каменем, ціпком, лопатою, молотком, сокирою й ін.); в) холодною або вогнепальною зброєю. Далі йдуть: удушення (руками, петлею, м'якими предметами, які закривають дихальні шляхи), утоплення, скидання з висоти або з транспорту, який рухається, отруєння (отрутою, газом), підпал приміщення з людьми. У слідчій практиці зустрічаються й рідкі, унікальні способи вбивств з корисливих мотивів: електричним струмом, позбавленням їжі (малолітніх дітей, малорухомих інвалідів, безпомічних старих), шляхом переохолодження організму [8, 239]. Сучасна корислива насильницька злочинність серед молоді має яскраво виражений молодіжний характер, оскільки в середньому від 75 до 90 % усього масиву злочинних проявів вчиняється в законодавчо визначених вікових межах 14-35 років. Похідним від трудового статусу й соціального становища є матеріальне становище корисливих насильницьких злочинців серед молоді. Вивчення питання щодо джерел засобів існування осіб молодого віку засвідчило, що в середньому лише 28,1 % респондентів мали постійну роботу й стабільні доходи. Структура ж засобів існування основної маси злочинців до засудження виглядає так: матеріальне утримання з боку батьків і родичів - 16,6 % (переважно неповнолітні), випадкові заробітки - 37,3 %, крадіжки та інші корисливі злочини (зокрема насильницького спрямування) - 12,7 %, жебрацтво - 2,2 %. За результатами інтерв'ювання, своє матеріальне становище оцінили як злиденне 6,6 % опитаних, бідне - 40,6 %, середнє - 36,2 %, заможне - 11,3 %, решта (4,9 %) - не відповіли. Для порівняння: за даними всеукраїнського соціологічного моніторингу, 4,2 % респондентів вважали себе злиденними, 40,7 % - бідними, 53,6 % - середнім класом, 1,0 % - заможною категорією населення, не відповіли - 0,6 % [9]. За нашими дослідженнями, які дають підстави стверджувати, що більше 85 % убивств з корисливих мотивів вчиняється молодими особами, 6 % проаналізованих оперативно-розшукових справ вчиняють неповнолітні (14-17 років), 29 % - у віці 18-29 років та 54 % - у віці 30-35 років.

Відомий психолог Х. Хекхаузен у своїй праці "Мотивація і діяльність" зазначає, що цілеспрямованість поведінки особливо помітна, якщо одна й та сама особа намагається досягти однієї й тієї самої мети, але різними способами. І якщо безпосередня спроба досягнення мети наштовхується на перепони, то обирається інший, іноді злочинний шлях. Отже, зовсім різні способи дій можуть виявити одну й ту саму цілеспрямованість (мотивацію). На думку О.В. Лихолоба, корисливий убивця спочатку вдається до спроб досягти матеріального результату іншими способами, і, наштовхуючись на перепони зовнішнього світу, у внутрішньому світі формує стереотип неможливості досягнення поставленої мети після певної кількості спроб іншим, крім убивства,

шляхом [10]. За дослідженнями А.М. Чорного, який пропонує таку типологію вбивств з корисливих мотивів: перший тип убивства, основним мотивом яких є корисливість; другий тип - це вбивства, при яких корисливий мотив відходить на інший план і перетворюється в агресивно-насильницький; третій тип вбивства, при яких корисливий мотив зникає й насильницькі дії проявляються особливо жорстоким способом; четвертий тип - "ігровий", при вбивстві особи відчувають постійну потребу в пошуку гострих відчуттів, ризику, азарту, однак при цьому явно простежується корисливий мотив злочинів [9, 235].

Отже, ми можемо констатувати, що корисливі вбивства, вчинені особами молодого віку, займають одне з значних місць серед всієї кількості зареєстрованих вбивств. Їх вивченню присвячені численні наукові праці. За результатами вивчення історичного аспекту розвитку кримінальної відповідальності за вчинення корисливих вбивств, ми дійшли до висновків, що наразі відповідальність за такі вбивства досягла своєї гранично-високої межі. Під час проведення кваліфікації корисливих вбивств суттєвого значення набуває такий елемент суб'єктивної сторони складу злочину вчиненого молодшою особою, як мотив. Нами було встановлено, що корисливі вбивства найчастіше вчиняються молоддю, зі застосуванням зброї, при розбоях, грабежах, нерідко виконуються на замовлення. Серед серійних вбивств вони посідають перше місце. Способи вчинення убивства з корисливих мотивів досить широкі серед молоді, але найчастіше вчиняється вбивство шляхом нанесення тілесних ушкоджень. З оперативно-розшукової точки зору, за нашими дослідженнями встановлено, що корисливі вбивства у 85 % вчиняються особами молодого віку (чоловічої статі), у вікових межах 14-35 років, 70 % проаналізованих кримінальних правопорушень вчиняється в стані алкогольного сп'яніння. Виконавцями вбивств переважно є молоді особи у віці з 18 до 25 років, які не працювали й не вчилися, які напругу чи ненапругу пов'язані з діяльністю злочинної групи. Вони не пов'язані з моральними аспектами при організації вчинення злочину, діють безсоромно й відкрито. Відповідно до Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" оперативно-розшуковим підрозділам надано право щодо застосування оперативно-технічних засобів з метою протидії, виявлення, припинення й запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, зокрема особами молодого віку. У зв'язку з прийняттям КПК України у 2012 році, оперативні підрозділи, за дорученням слідчого, мають право використовувати оперативно-технічні засоби щодо протидії злочинності, зокрема молодіжної, такі як: аудіоконтроль особи; негласне зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; контролю за телефонними розмовам; зняття інформації з каналів зв'язку; огляд кореспонденції; негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; відеоконтроль особи; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; зняття інформації з електронних інформаційних мереж (систем); аудіоконтроль місця; відеоконтроль місця [11]. Застосування оперативно-розшуковими підрозділами ОВС оперативно-технічних засобів дає змогу своєчасно отримати оперативну інформацію й прийняти управлінське рішення щодо обрання тактики в протидії, припиненні або запобіганні злочинів, що вчиняються в молодіжному середовищі. Відповідно до Закону України "Про

оперативно-розшукову діяльність", в який після набуття чинності КПК України 2012 року внесено відповідні зміни, при застосуванні оперативно-розшуковими підрозділами засобів ОРД необхідно не допускати порушення конституційних прав громадян на недоторканність житла та іншого володіння особи тощо. На нашу думку, результати проведення негласних слідчих (розшукових) дій з використанням засобів оперативно-розшукової діяльності є елементом процесу негласного отримання оперативної інформації щодо осіб молодого віку, які здійснюють підготовку, замах або вчинення злочину. При цьому особлива увага повинна приділятися встановленню всіх таких осіб, а також збору доказів про їх протиправні діяння, зокрема в складі організованих груп чи організацій. На підставі викладеного, для виконання поставлених завдань, на нашу думку, слід запропонувати наступні пропозиції: оскільки мотивація злочинної поведінки неповнолітніх і осіб молодого віку є структуроутворюючим елементом методики досудового розслідування й оперативно-розшукових заходів щодо розкриття корисливих вбивств, то виявлення й вивчення мотивів зазначених кримінальних правопорушень має важливе значення для характеристики таких видів злочинів і відмежування їх від суміжних складів кримінальних правопорушень. Для напрацювання ефективної слідчої та оперативно-розшукової практики щодо розслідування й розкриття корисливих вбивств, окремі з них слід використовувати й визначати не в широкому розумінні (як умисне позбавлення життя людини, вчинене за наймом, а так само поєднане з розбоями, вимаганнями або бандитизмом та ін.), а у вузькому, у контексті п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України - як вбивства, вчинені з корисливих мотивів. Вказане розширить можливості протидії оперативно-розшуковими засобами вбивствам, учиненим особами молодого віку, підвищить ефективність превентивної діяльності слідчих і оперативних підрозділів.

Втім, підняті питання не є остаточними й підлягають окремому дослідженню або науковому вивченню.

Література

1. Головкін Б.М. Соціальні наслідки корисливої насильницької злочинності / Б.М. Головкін // Право і суспільство. - 2009. - № 2. - С. 66-73.
2. О.І. Золотова. Генезис кримінальної відповідальності корисливих вбивств період соціалістичного права. - [Електронний ресурс]: http://www.rusnauka.com/25_SSN_2009/Pravo/51574.doc.htm
3. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін., за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. - К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2003. - 1196 с.
4. Коржанський М.І.. Кваліфікація злочинів. Навчальний посібник. - Видання 2-ге. - К.: Атіка, 2002. - 640 с.
5. Кучинська О.П. Деякі особливості розслідування серійних убивств. - Вісник Запорізького національного університету. Збірник наукових праць. Юридичні науки. - 2010. - № 4. - С. 212-216.
6. Карпа Ю.В. Поняття, загальна характеристика та особливості кваліфікації злочинів проти життя особи. / Наукові записки НАУКМА. - 2003. - Т. 22. - Ч. 2: Суспільні науки. - С. 233-236.
7. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Кримінологія: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2002. - 296 с.
8. Головкін Б.М. Статусні й рольові особливості

корисливих насильницьких злочинців. / Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Юридичні науки. - 2009. - № 3.

9. Чорний А.М. Особливості розслідування вбивств з корисливих мотивів: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Чорний Андрій Михайлович; Нац. акад. внутр. справ. - К., 2010. - 336 с.

10. Лихолоб О.В. Мотивація при вчиненні вбивства з користі. - [Електронний ресурс]:

http://www.naiu.kiev.ua/tslc/pages/biblio/visnik/2002_4/lixolob.htm

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. / За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. - К.:Остініан, 2012. - 1224 с.

Бабакін В.М.

кандидат юридичних наук, доцент, докторант

Харківського національного

університету внутрішніх справ

Надійшла до редакції: 08.11.2013

УДК 343.985:343.915

ВИЗНАЧЕННЯ СФЕРИ ТА МЕЖ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Баранов С. О.

Транспорт України відіграє значну роль в економіці держави, забезпечуючи процеси перевезення вантажів, пасажирів та їх багажу в межах держави й за її кордонами. Залізниця є базовою галуззю економіки України та найважливішим, стрижневим елементом транспортної системи.

Зазначені обставини в контексті зростання в останні роки пасажирських і вантажних перевезень ставлять особливо актуальними питання організації правоохоронної діяльності, складовою частиною якої є запобігання вчинення злочинів на транспорті й проведення відповідних наукових досліджень.

Проблемам протидії злочинності на об'єктах транспорту й запобігання окремим видам злочинів були присвячені праці таких вчених: Г.А. Аванесова, В.М. Бабакіна, М.М. Баранова, П.М. Білого, В.Д. Берназа, С.І. Винокурова, В.Б. Вишні, М.І. Гетьмана, В.К. Гіжевського, В.В. Голіна, І.М. Голубятніка, В.Л. Грохольського, І.М. Даньшина, Є.В. Додіна, О.Ф. Долженкова, З.Д. Єнікеєва, М.В. Капустіна, В.О. Керницького, О.М. Литвинова, О.П. Мельниченка, С.В. Продайка, Ю.В. Степаненка, М.А. Степанової, А.Б. Утевського, О.О. Юхна, С.В. Якимової, О.Г. Яреми, В.В. Яріна та ін.

Об'єктом профілактики на залізничному транспорті є злочинність у транспортному комплексі, форми й методи запобігання, які визначаються специфікою транспортної діяльності та наповнені відповідним правоохоронним змістом. До об'єктів кримінологічного захисту на транспорті належать суспільні відносини, що формуються в процесі діяльності із забезпечення безпеки особи працівника транспорту й користувача транспортних послуг (пасажира, клієнта, замовника й т. ін.), транспортного підприємства та галузі взагалі, а також інтереси держави у сфері транспорту, які потребують захисту від злочинних зазіхань [1, 290-297].

Ці відносини можуть виникати практично у всіх сферах діяльності залізничного транспорту, оскільки назріла нагальна потреба протистояти поширенню злочинності та її проявів, забезпечити всебічний захист життєво важливих інтересів об'єктів кримінологічної безпеки на транспорті.

Досить часто висловлюється думка, що попередження злочинів - поняття комплексне й містить у собі профілактику, запобігання й припинення. Професор Г.А. Аванесов у своїх дослідженнях одним з перших диференціював ці поняття. Він писав: "Попередження злочинів на індивідуальному рівні містить у собі профілактику, запобігання

й припинення. У цьому сенсі поняття "попередження" є збірним або комплексним. Найбільш раннім етапом попереджувальної діяльності, спрямованої на недопущення злочинів з боку конкретної особи, є профілактика. Коли вона виявляється недостатньо ефективною, тоді виникає необхідність у запобіганні, припиненні злочинів" [2, 340].

У загальній системі запобігання злочинам на транспорті важливе місце займає профілактика злочинів. У буквальному розумінні "профілактика" означає сукупність заходів, що забезпечують від чогось або охороняють що-небудь [3, 80].

Профілактика злочинів на залізничному транспорті є складовою частиною системи профілактики злочинів, яка здійснюється в межах країни. Її прийнято відносити до галузевого рівня загальнодержавної профілактики.

На нашу думку, під профілактикою злочинів на залізничному транспорті розуміється особливий вид соціального управління, призначений забезпечити безпеку правоохоронних цінностей у галузі залізничного транспорту, який полягає в розробці й здійсненні цілеспрямованих заходів, уповноважених суб'єктів по виявленню й усуненню причин і умов галузевої злочинності, а також здійснення профілактичного впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки [4, 48].

Сучасне суспільство є складним соціальним організмом, який складається з різних сфер життєдіяльності. Кожна з них є відносно самостійною галуззю суспільних відносин, зв'язків, процесів. У нашому випадку це сфера суспільних відносин, пов'язана з транспортною діяльністю, а саме діяльністю залізничного транспорту.

Сфера профілактики як система має власну "добірку" компонентів (підсистем). Це насамперед сама профілактична діяльність, яка здійснюється в просторі, тобто йдеться про межі її розповсюдження в суспільних відносинах у межах держави або регіону або відповідної галузі економіки.

Боротьба зі злочинністю є особливою сферою суспільних відносин, в якій найбільш яскраво виражені пануючі в суспільстві моральні й правові цінності, зміст якої визначається різними формами профілактичної діяльності, у результаті чого усуваються або нейтралізуються криміногенні фактори, що детермінують явища злочинності й формують особистість злочинця.

Сфера дії профілактики злочинів на залізничному транспорті досить широка. Це не тільки відносини, пов'язані з організацією роботи підприємств галузі,